

tibi, Domine, immitte veram dilectionem in cor meum, et amorem celestem in sensum meum, et obumbrant me misericordiae tuae, Domine Deus; revoca mihi ad memoriam agonem, ut merear videre in regno caelesti, ubi Pater regnat cum Filio et Spiritu sancto, in saecula saeculorum. Amen.

ORATIO V.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti: Gabriel, esto mihi lorica; Michael, esto mihi baltheus; Raphael, esto mihi scutum; Uriel, esto mihi protector; Rumiel, esto mihi defensor; Paniel, esto mihi sanitas; et omnes sancti ac martyres, deprecor ut juvent me apud justum judicem, ut dimittant mihi in die iudicii peccata mea, in nomine Domini nostri Jesu Christi. Oro vos et deprecor, ut me in orationibus vestris dignemini habere, ut nunquam inimicus vel adversa-

rius nocere possit. Peccavi, Domine, coram te et coram angelis tuis; fac cum servo tuo misericordiam tuam, tibi, Domine, justitia; tibi, Domine, misericordia. Sana me, Domine, et sanabor, quoniam salus mea tu es, et veniat oratio mea ad templum sanctum tuum; tibi honor et gloria, per omnia saecula saeculorum. Amen.

ORATIO VI.

Aperi mihi pulsanti januam vitae, princeps tenebrarum non occurrat mihi, nec veniat mihi pes superbiae, et manus extranea a te non contingat me; sed suscipe me secundum verbum tuum, et perduc me ad convivium epularum tuarum, ubi epulantur tecum omnes amici tui. Tu es Christus Filius Dei vivi, qui cum Patre tuo vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

DE SEPTEM VERBIS CHRISTI IN CRUCE.

ORATIO.

Benedictum sit dulce nomen Domini Dei nostri Jesu Christi, et dulcissimae virginis Mariae matris ejus in aeternum et ultra. Amen.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, qui septem verba ultimo vitae tuae in cruce pendens dixisti, ut semper illa sanctissima verba in memoria habeamus, rogo te, per virtutem illorum septem verborum, ut mihi parcas et indulgeas, quicquid peccavi et commisi per septem peccata mortalia, vel ex eis procedentia, scilicet de superbia, avaritia, luxuria, invidia, ira, gula et acedia. Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, sicut tu dixisti, *Pater, ignosce crucifigentibus me*, fac ut ego amore tuo parcam cunctis mihi mala facientibus; et sicut tu dixisti matri tuae, *Mulier, ecce filius tuus*, deinde dixisti discipulo tuo, *Ecce mater tua*, fac ut matri tuae me societ amor tuus et charitas vera; et sicut tu dixisti latroni, *Hodie mecum eris in paradiso*, fac me ita vivum, ut in hora mortis dicas mihi, *Hodie mecum eris in paradiso*. Et sicut dixisti, *Heli, Heli, Lamma Sabachtani*,

B hoc est, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me*, fac me dicere in omni tempore angustiae et tribulationis meae, *Pater mi Domine, miserere mihi peccatori, rege me Rex meus et Deus meus, qui tuo proprio sanguine me redemisti. Et sicut tu dixisti, sitio, scilicet salutem animarum sanctarum, quae in limbo erant, adventum tuum expectantium, fac ut ego semper sitiam te diligere, fontem aquae viventis, fontem aeternae lucis, et ut toto corde desiderem te. Et sicut tu dixisti, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, fac ut in hora mortis meae perfecte et libere possim dicere tibi, Pater, in manus tuas, commendo spiritum meum. Recipe me venientem ad te, quia non constituisti certum tempus vitae meae, et sicut tu dixisti, Consummatum est, quod significat et dolores, quos pro nobis miseris peccatoribus susceperas, jam finire: fac ut in egressu animae meae audire valeam illam dulcissimam vocem tuam, Veni anima mea dilecta, quia jam disposui penurias tuas consummare: Veni ut mecum concendas cum sanctis et electis meis in regno meo epulari, jocundari, et commorari per infinita saecula saeculorum. Amen.*

DE MEDITATIONE PASSIONIS CHRISTI PER SEPTEM DIEI HORAS LIBELLUS.

PRAEFATIO.

Septies in die laudem dixi tibi. Rogasti me, ut aliquemcumque modum meditandi in passione Dei monstrarem tibi secundum septem horas diei, quia super omnia haec dicebas desiderare te ut posses frequentem habere memoriam ejus, qui pro te voluit multa pati. Idcirco ejus amore et adjutorio subisti, prout brevius et melius potui, scripsi quae devotissime postulasti, non omnia exponendo, sed multas tangendo rationes, quas tibi exponendas et perficiendas reliqui. Anima enim contemplativa et spiritalis de paucis extrahit multa, et anima rudis et carnalis de multis significat pauca. Quapropter quae scias, quod si hac scientia, quae super omnes scientias est nobilissima volueris proficere, cum magno studio oportet te abstinere a cibo delicato et potu immoderato, et ad necessitatem parcent [F. parcum] jus sumere de utroque: oportet etiam ut a multiloquio caveas et laetitia vana et inepta. Non enim decet, qui vult Christi dolorem sentire, verbis et rebus lutoris et in gaudio vano se inutiliter occupare, ut breviter dicam, a sollicitudine temporali et delectatione carnali seu consolatione: etiam oportet cum multa diligentia cogitare, quod non convenit consolatio carnalis et contemplatio Dominicae passionis. Necessarium etiam esse, ut aliquando ista cogites in contemplatione tua, ac si praesens tum temporis fuisses, quando passus fuit. Et ita te habeas in dolendo, ac

si Dominum tuum coram oculis tuis haberes patientem, et ita ipse Dominus praesens erit, et accipiet tua vota.

MEDITATIO COMPLETORII.

Primo igitur a completorio est incipiendum. Completorium dici potest, quia in ipso cursus diei completur. Similiter Dominus noster Jesus Christus, completo cursu praedicationis, et coena facta cum discipulis suis, de qua coena et de sacratissimo dono sui corporis et sanguine ihu tradito debes frequentem et devo issime cogitare. Coena in qua illa tam singulariter et gloriosissime celebrata, et lotis discipulorum pedibus et facto sermone exivit cum discipulis suis in montem Oliveti, ubi capiendus erat, et ab amicis suis separandus, quando complendum erat, quod dixerat propheta: *Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis*. Secundo hic cogitabis qualiter dixit Dominus discipulis suis, *Surgite, eamus hinc*; et respondebis ei in spiritu, *Domine, quo ibimus?* et ipse tibi in spiritu respondebit: *Ibimus ad passionem meam, ibimus ad angustiam meam, et ad separationem a vobis, corporaliter in hoc mundo. Et: Quicumque voluerit venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Et tu respondebis: Ibo, Domine, et ego tecum, et sequar te sicut ad mortem, sic etiam ad vitam. Domine Jesu, non sinas me a tuo latere separari. Postea cogita, quod dixit discipulis suis: *Dormiitis? vigilate et orate, ut**

non intretis in tentationem; spiritus quidem promptus est, caro autem infirma; et tu respondebis iterum Domino: Domine, qui mandasti quod vigilemus et oremus, tu da nobis gratiam ad hæc faciendam, quia licet spiritu prompti sumus, caro autem infirma et tota pigra et tota somno, cibo et potu plena, nec potest sustinere quod vix per unam horam perfecte tecum vigilet, tecum oret ne cadat in tentationem. Ita potes ipsum Dominum exorare. Respice etiam, qualiter jacebant discipuli dormientes, et qualiter ostendit modum orandi in gestu corporis et verbo pio, et per angelum ibi apparentem. Dicitur enim quod prociat in faciem suam super terram, et oravit ibidem dicens: *Pater, si fieri potest, transfer calicem hunc a me. Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et ecce apparuit illi angelus de celo confortans eum, et in agone prolixius orabat, et factus est sudor ejus tanquam guttæ sanguinis decidentis infra.* Nota ergo hic omnia verba et modum; ita et tu debes facere, scilicet cadens in faciem tuam: non retro videas, sed ea quæ rogas coram te habeas et teneas in mente non retro, uti in dicendo et cor alibi tenendo: et quod voluntas præsens sit, et quod non tepide, sed cum magno labore ores et dolore, sicut Deus fecit, et quod non parum, sed prolixè, et tunc statim videbis, quomodo angelus aderit, qui te adjuvet et confortet, et orationem tuam Deo præsentet. Propter exemplum omnium nostrum ille angelus apparuit, confortans Dominum; et non semel, sed frequenter est orandum, sicut ipse ostendit per trinam suam orationem; et tu ora pro vivis, pro peccatoribus, pro te et amicis tuis et commissis. Considera ergo, quis fuit dolor ille, quando discipuli sui devotissimi abierunt, quando oportuit, quod a magistro suo dilecto separarentur, o quam inviti, o quam devoti, o qualiter plorantes, o quales voces et clamores et suspiria dantes, sicut orphani recedebant: perpende quod recedentes dicebant: O magister bone et dulcis pater, o benigne Domine, quomodo ita separamur a te, quomodo, pater sancte, filii tui fugiunt a te? quo ibimus, Domine? Hæc et multa similia dicere poterant. O quoties respiciebant, videntes qualiter Dominus suus ligatus et sine honore trahebatur: o quoties se in terram projiciebant et ad cælum clamabant! Cogitare potes, si Domina mater sua ibi fuisset, quid fecisset, dic in corde tuo: O Domina mea, quomodo non cogitas, qualiter filius tuus dilectissimus vadit: o Domina, quam mala, quam amara dies crastina erit tibi, quando audies et videbis tam crudele spectaculum: o Domine Jesu, qui omnia potes sustinere, quod non rumpatur præ dolore cum cogitat te, o magister bone, agnus innocens, quomodo ibas inter lupos et te mordebant canes pessimi, et non clamabas, sed tanquam agnus innocens ad mortem ibas. Dicitur enim, quod imposuerunt catenam collo tuo, et quod ligaverunt sanctissimas manus tuas, et cum impetu tanquam contra latronem secedentes, et te percutientes duxerunt ad Annam, et postea ad Caiphan, ubi erant congregati principes Judæorum, et te expectabant. Bene etiam potes cogitare quam male eum receperunt, et eum sine honore sedere fecerunt forte in terra viliter coram ipsis. Et tu hæc omnia in spiritu cogitabis et videbis. Hucusque de completorio, circa quod multa cogitabis.

MEDITATIO HORÆ MATUTINALIS.

Hora matutinali excitaberis a somno tuo plenus lacrymis et dolore confectus, propter ea quæ post completorium cogitasti, et tunc meditaberis et in spiritu videbis, qualiter Dominus tuus sederit inter inimicos, quia derelictus a suis discipulis et amicis. Ecce credo quia dices: O Domine Jesu, quomodo sedes ita et tam despectus, et tam inhonoratus? Ubi sunt discipuli tui et amici? O unicum bonum meum, o gaudium singulare meum et consilium meum, quid faciam, cum te videam ita stare? Dices etiam

A Joanni, qui etiam præsens erat: O Joannes, quomodo stat ita Dominus et magister noster? Cogita qualiter dolebant Petrus et Joannes hæc videntes, cogita quando dixit Dominus Jesus Judæis, *Amen dico vobis, videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram Dei*, qualiter tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens, *Blasphemat; et qualiter tunc omnes fere insimul irruerunt qui circumstantabant super Dominum tuum Jesum. Alii dabant palmas in serenissimam faciem ejus, alii manu versa percutiebant dulcissimum et mellissimum os ejus, alii in collum ejus sanctissimum, alii spuebant in faciem ejus benignissimam, alii evelebant sanctissimam barbam ejus, alii per suos capillos venerabiles ipsum trahebant, et sicut existimo inter pedes calcabant Dominum tuum, et Dominum angelorum male tractabant sine reverentia et sine aliqua pietate. Et sic Jesus exhibuit seipsum unicuique pro vobis. Cum enim essent crudelissimi et sine misericordia, omnia mala et vituperia quæ poterant, faciebant ei; alii ut placerent majoribus, qui erant immanissimi. Quid ergo tu facies, si hæc videris? nunquid projiceres te super Dominum tuum, et diceres: Nolite jam, nolite facere tantum malum Domino meo? Ecce me, facite mihi, et Domino meo tantas injurias non irrogetis. Et tunc amplexareris flexis genibus Dominum tuum, et magistrum tuum, et susciperes libenter super te percussiones. Cogita qualiter Judæi vadunt ad dormiendum, et Dominus tuus dilectus relinquitur ligatus. Postea fatigati principes Judæorum, et miserti sunt iniquitatis, et cæteri vadunt ad dormiendum, et Dominus relinquitur ligatus cum custodibus, et fortassis penitus in uno angulo domus separatus, afflictus nimio frigore et labore, quia hyems erat, et maxime noctes longæ nimis. Tu ergo ibis ad eum, et sedebis ad pedes, dolens et lugens, et tunc devotissime osculaberis manus et pedes ejus venerabiles, et vincula illa diversissima, et dices: O Domine, saltem requiescat caput tuum sanctissimum super humerum meum, ex quo te non possum liberare. Et tunc recommendabis te ei devotissime, et omnes amicos tuos, et totum absque dubio concedet tibi, quidquid rogaveris et petieris ab eo, et dices ei quod in crastinum nuntiabis matri ei dignissimæ, et sic ad pedes ejus sanctissimos et beatissimos, vel juxta pectus ejus gloriosissimum aliquantulum dormitabis et quiesces, et tunc dormire potes in tali statu videns Dominum tuum.*

MEDITATIO HORÆ PRIMÆ.

Hora prima, corde doloroso et mesto meditaberis, qualiter maue facto convenerint Judæi ad consilium suum, et ducitur ibi afflictus nimis Dominus tuus dilectus Jesus; cum autem voluit eum de domo ducere, dicentes, ut æstimo: Surge, surge, Jesu; quid facis, dormis, an non? quia principes et sacerdotes mandant, quod ducaris ad consilium, ubi te expectant cum populo, volentes te dare Pilato. Tu autem cogites ad hæc te esse cum ipso et dices: Heu, Domine mi, heu, magister bone, quia jam te volunt tradere morti: o Domine, quam crudeles, quam dolorosi rumores: o Domine, quam lugubrem visionem videbit mater tua dulcissima, quam amarus rumor audiet, tam ipsa quam omnes qui te diligunt: o Domine, quid miser ego faciam; ibo tecum, Domine, vel ibo nuntiare Domine meæ dignissimæ matri tuæ, ut veniat ad te. Postea videbis quomodo intrat afflictus et ligatus. Omnes respiciunt in eum resultantibus ei: O Jesu, hic es! quomodo si propheta eras non providebas ista? Talia et multa similia poterant ei dicere illi maledicti. Si autem aliam viam volueris tenere, cogitabis sic: audivis sic dici quod Jesus captus tenetur a Judæis, et tunc veniens videbis eum ligatum cadens ante ipsum et plorans, et formans verba tui doloris. Postea audies ibi falsa testimonia contra eum, et principem sacerdotum dicentem et querentem: Si es Christus Filius Dei be-

nedicti? Et audies Dominum mansuetissime respondentem, *Tu dixisti*. Et illud verbum quod supraddictum est, *Amodo videbitis Filium hominis*, etc., quam responsum ipsi reputantes blasphemiam, fecerunt ut æstimo sicut prius fecerant. Considera etiam quomodo postea duxerint eum ad Pilatum, manibus post tergum ligatis vel ante, et, ut dicitur, catenam in collo ejus, quæ postea ostendebatur in Hierusalem peregrinis pro magna devotione, quæ submittebatur in ea colla, et propterea in hac hora convenit populus ad confitendum et laudandum Dominum, quia ipse est iudex vivorum et mortuorum, quam damnandi Judæi in hac hora perire concesserunt.

MEDITATIO AD TERTIAM.

Hora tertia cogitabis mœstus et tristis, qualiter aulis tam per omnes plateas Hierusalem, quod Dominus tuus tenetur captus, et quomodo voluit eum crucifigere. Et quomodo audiens hæc dolorosa mater ducta cum inestimabili lamento et fletu et planctu a senioribus suis quasi mortua, et venit ad videndum filium suum sic afflictum, sic ligatum, sic conspuum, et omni solatio et auxilio destitutum, a discipulis atque omnibus derelictum, nec se in aliquo excusantem : et ipse Jesus videt eam in terra prostratam et exanimem, et sorores et alios qui secum venerant. Quis putas dolor fuit, obsecro? utique cogita tantam, si potes, amaritudinem, si piam habes animam. O bone Jesu, o bone Domine, ubique et semper tibi dolor multiplicabatur. Dolorem enim matris tuæ tibi reputabas tuum. Postremo mittitur ad Herodem, et fit concursus populorum magnus sequentium ipsum. O Domina, qualiter ibas, vel quis te juvabat ire? Certe exemplum eras doloris omnibus amantibus Christum. Tu autem, charissime, cogita quam libenter juvares et associares eam sic tristem et mœstam, et postea vide qualiter interrogabat eum Herodes, et non vult ei Dominus loqui, sed stat sicut agnus mansuetus coram eo ligatus ; et quomodo illisit eum Herodes cum exercitu suo, et remisit eum ad Pilatum. Postea cogita quomodo habebat illos suos pedes sanctissimos contractos, quia cum maxima festinatione duxerant eum, et reduxerant : nec credas quod esset calceatus, quia nec ipse nec discipuli ejus calceamentis utebantur. Postea cogita qualiter reductus ad Pilatum denudatur et ligatur ad columnam, et quam inhumanissime flagellatur, et ejus latus candidissimum sanguine ejus roseo rubricatur, et qualiter imponitur corona spine super reverendissimum caput ejus, et sanguis ejus fluit per genas ejus, postea circumdatur pallio rubeo, et ponitur arundo in manu ejus ad derisionem et confusionem, et sic paratum facit eum Pilatus exire ad Judæos, qui non clamant intus propter festum ; et tunc clamaverunt illi diaboli filii, *Tolle, tolle, crucifige eum*. Hæc omnia possunt te excitare ad dolorem, si attente et spatiosè et frequenter cogitaveris, et tunc exclamabis : O bone Domine, quomodo tu denudaris, qui nudos vestire soles : quomodo tu ligaris, qui ligatos a dæmonibus ab infirmis liberas detentos liberas, et sic per singula cogita, quomodo flectebant genua coram eo, et percutiebant caput ejus arundine, et dixerunt, *Ave Rex Judæorum*. O Deus Pater, qualiter sustines tantum opprobrium ; tantum vituperium Filio tuo dilecto fieri : o si omnibus qui ad te clamant devote, misericors es, cur Domino meo dilectissimo Filio tuo tam crudelis videris? Quare non sustines angelos tuos juvare Dominum suum? Quare sic vis eum ad hominibus impiis pati tormentum? O Domina, quid tu faciebas cum hoc videbas? Quid dicebas, obsecro, Domina indica animæ meæ vel potius fac sentire, quia non possum sicut desidero sentire, fac me sentire propter amorem dilectissimi Filii tui, dilecta Domina mea. Tandem Pilatus dedit sententiam crudelissimam ut crucifigeretur. Cogita quantum clamaverunt amici ejus, quando illam sententiam audiverunt. Deinde ponunt crucem super humeros ejus, ut portet ipsam. Certe, charis-

sime, bene faceres si juvares Dominum tuum, et diceres : Date, obsecro, crucem Domini mei, et portabo eam : o Domina mea, credo quod tu libenter portares eam, si posses ; o quam tristes, quam dolentes, quam clamantes, quam plorantes ibant sanctæ mulieres, sustinentes Dominam meam matrem ejus, non valentem se sustinere. Ad quas conversus Dominus Jesus ait : *Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos et filios vestros, quoniam ecce venient dies in quibus dicent : Beate steriles et ventres qui non germinent, et ubera quæ non lactaverunt. Tunc incipient montibus dicere, Cadite super nos : et collibus, Operite nos, quia si viridi ligno hæc faciunt (sunt), arido quid fiet? Certe, Domine Jesu, verum est, quia si tu arbor sancta lignum fructuosum et benedictum tantum pateris, et ramis tuis spoliaris, quid erit de nobis miseris, qui sumus lignum siccum et aptum pro igne?*

MEDITATIO HORÆ SEXTÆ.

Hora sexta cogitabis dolens et tristis hæc omnia quæ dicam tibi. Cogita quod usque ad locum Civitatis populus clamans venit, et tunc ibi videntibus omnibus, exspoliatur suis vestibus, et cum maximo dolore, quia veasis interior adhærebat ei fortiter propter sanguinem flagellationis, et tunc apparuit corpus ejus, tam eleganter figuratum, totum cruentatum. O quantus dolor tibi erat, mater sanctissima, cum aspiceres ista. Deinde parata crucedunt ei, Ascende, Jesu, ascende. O quam libenter ascendit, o quanto amore ista omnia pro nobis sustinuit, o quanta patientia, o quanta mansuetudo! O Domine sancte Pater, quam in ipsius obedientia delectaberis! Sic totus nudus in cruce elevatur et extenditur. Sed mater ejus amantissima velum suum, quod habebat in capite suo, posuit circa eum plenus anxietate, et involvit locum verecundum. O quantæ voces et ululatus tristes audiuntur ibi ab amicis suis, et præcipue a matre ipsius mœstissima, quando sic crudeliter elevatur, extenditur, et toto sacro corpore distenditur et dissipatur. Et statim cum clavi grossissimi immittuntur, sanguis incipit manare, et per crucem fluere usque ad terram. Considera qualiter ipse est exaltatus, sicut prædixerat : *Oportet exaltari Filium hominis*, etc. *Et sicut Moyses*, etc. Et qualiter mordebantur a serpente insipienter sanabantur (sic); sic contra morsum et tentationem diaboli non est medicina tam bona, sicut in cruce pro nobis passum aspicere. Videbis etiam Dominum Deum tuum stantem super solum elevatum et paratum ad judicandum, et ideo duos homines posuit hinc inde : unus salvatur, alter damnatur. Videbis etiam Christum, qui est pontifex futurorum bonorum qualiter extensis manibus confert hostiam puram, scilicet carnem suam pretiosam pro nobis super altare, etc. Videbis etiam magistrum tuum qualiter stat in alto, et prædicat ibi septem verba in cruce pendens quæ breviter tibi utilitico : et ea devote pertracta.

1. Primo dixit pro crucifigentibus : *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*, scilicet bonum tibi, et malum sibi : revera ita est, quia qui mala facit, nescit quantum incurrat sibi, et quantum coronam alteri.

2. Secundo dixit latroni : *Hodie mecum eris in paradiso* ; et vere hodie et quotidie ita accidit, quia qui devote confitetur peccata sua et bene, statim cum Domino est in paradiso per gratiam, et postea erit per gloriam ; vel est in paradiso, id est in quadam regne et securitate conscientie suæ.

3. Tertio commendavit matrem solatio destitutam, mœstam et quasi morientem discipulo, et discipulum mari, dicens : *Mulier, ecce filius tuus* ; deinde dixit discipulo, *Ecce mater tua*. In hac recommendatione non solum intelligitur Joannem, sed totam Christi Ecclesiam, et quamlibet fidelem animam commendatam beatae Virginis, ut ipsa nos habeat in filios diligendos, et bonum nostrum procurando ma-

terno affectu, et nos habeamus in matrem dulcissimam semper amando, et post Deum honorando. Unde sicut fuit necessaria passio Domini ad salvandum, ita necessaria fuit hæc recommendatio ad adiutorium nostrum, et propterea secure credendum est ad eam pro quacunque necessitate et utilitate.

4. Quarto loco dixit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* ut ostenderet magnitudinem suæ pœnæ. Sic enim graviter dolebat, ac si non Dei Filius, sed inimicus Dei es-*et*. Caro Christi adeo derelicta esse videbatur, nullum refrigerium recipiens vel juvamen, et tamen pro bono nostro ipsemet voluit transire, et sic sustinebat ut nos aliquando suo exemplo taliter patiamur, ac derelicti videamur a Deo; sive quando Dominus nos vult probare, vel nosmet velimus nobis etiam aliquas pœnas inferri, ut sic Domino nostro conformemur in pœna, ut eidem possimus conformari in gloria.

5. Quinto dixit: *Sitio; et dederunt ei potum, acetum cum felle mistum*, sicut prædixerat propheta dicendo: *Et dederunt in escam meam fel, potaverunt me aceto*. Ecce qualis cœna dabatur homino nostro, hora erat jam cœnandi; sed præ labore et dolore non petiit aliud pro cœna nec potu, et ad litteram aestimare potes, quod multum stitabat, et filii diaboli dederunt ei fel pro cibo, et acetum pro potu. O miseri nos, quid faciemus, quod aliter cœnare et potare aliter velimus, et delicias quærimus? Certe si mille annis viveret homo, et quotidie ruminaret in pane et aqua, non posset sufficienter compensare cœnam illam veraciter. Qui potest capere, capiat; quia durus est hic sermo pro carnalibus; et ideo non sapiunt, id est non sequuntur cum sapore quæ Dei sunt, et amittunt consolationes internas.

6. Sexto dixit: *Consummatum est*; id est, omne opus meum quod in mundo debui facere, et etiam omnis pœna et omnis pugna consummata et perfecta est, tempus quoque quo inter homines esse debui ad honorem Dei Patris et ad utilitatem fidelium completum est.

MEDITATIO HORÆ NONÆ.

Hora nona cogitabis mente lugubri et devota, si piam habes animam, qualiter Dominus tuus amantissimus et omni gratiositate acceptissimus appropinquaverit morti, et incipit deprimere oculos et pallescere, et incipit inclinare caput versus matrem suam, quasi dans ei ultimum ave: ave doloris et omnino desolationis, quod non poterat ore et verbo exprimere præ nimia passione et inestimabili dolore,

A et quasi commendans corpus suum tam crudeliter fessum et dissipatum, quo facto conclusit dicens ultimum verbum et septimum: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*; et hoc dicens exspiravit. Nota quod Christus post mortem etiam sanguinem effudit, ideoque ut pro pœna quam homo post mortem meruit satisfaceret, et etiam per suum sanguinem ipsam pœnam breviaret. Certe satis potes intelligere quando verbum dicendo vidit eum mater sua morientem, et se derelinqui in mundo in tanto dolore et anxietate, clamat tandem, si loqui potuit, et dicit: *O Fili dulcissime, quid facit hæc misera et mœstissima, cui me miseram commendatam relinquis, fili mi dulcissime? Memento mei et omnis familie tuæ, quam sic desolatam dimittis, memento omnium qui tibi serviunt, fili mi; in manus tuas et Patris tui commendo me ipsam et totam familiam tuam. O Pater sancte Deus, o Pater, in manus tuas commendo filium meum, imo et Dominum meum, in quantum possum, et non in quantum debeo, quia non possum, quia deficio et hoc desidero ante filium in conspectu tuo mori. Talia dicens, et sustinere non valens, æstimo, corruit in faciem suam super terram. O considera quanto dolore plorabant omnes amici ejus, quia et hi, qui cum ipso nihil habere videbantur, tantum dolebant, sicut Centurio et alii qui venerant ad videndum, percutiebant pectora sua, revertebantur, dicentes: *Vere hic homo justus erat, et: Vere Filius Dei erat iste*. Post hæc septem verba possumus facere exclamationes nostras modo tenendo partem Domini nostri contra Judæos, modo compatiendo Domino nostro, modo matri ejus, modo nobis miseris, et in fine cujuslibet verbi prædictorum, quæ dixit in cruce, facere orationem.*

MEDITATIO HORÆ VESPERTINÆ.

C Hora vespertina venies devotis gressibus et spiritualibus incessibus ad deponendum Dominum de cruce, ad plangendum illum cum matre sua benedicta, et ad lavandum lacrymis corpus ejus sanctissimum, sanguine aspersum, et ad unguendum eum unguentis orationis, et ad portandum brachiis charitativæ et humilis operationis, et ad sepeliendum cum bonis aromatibus, et bona conversatione et bonis doctrinis et exemplis et lamentis et planctibus, et cooperies sub pavimento conscientie tuæ amoris et devotionis, et sedebis ibi juxta eum ad monumentum ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

DE REMEDIIS PECCATORUM.

PRÆFATIO.

De remediis peccatorum paucissima hæc quæ sequuntur, ex priorum monumentis excerptimus; in quibus tamen omnibus non auctoritate censoris, sed consilio potius compatientis usi sumus, solenter admonentes doctum quemque sacerdotem Christi, ut in universis quæ hic adnotata reperit, sexum, ætatem, conditionem, statum, personam, cujusque poenitentiam agere volentis, ipsum quoque cor poenitentis curiose discernat, et secundum hæc, ut sibi visum fuerit, singula quæque judicet. Quibusdam namque a cibis abstinendo, nonnullis genua sæpius flutando, sive in cruce stando, aut aliud aliquid hujusmodi, quod ad purgationem peccatorum pertinet, faciendo, plurimis universa hæc agendo, sua necesse est errata corrigere, quæ universa in examine discreti debent pendere iudicis.

POENITENTIALE ANIMARUM.

Remedium de canonicorum patrum, ab Agberio archiepiscopo excerptum.

Institutio illa sancta, quæ fiebat in diebus patrum

nostrorum, rectas vias nunquam deseruit, qui instituerunt poenitentibus atque lugentibus suas passiones ad vera medicamenta salutis, quia diversitas culpa- rum diversitatem facit poenitentibus medicamentum, vel sicut medici corporum diversa medicamina vel potiones solent facere contra diversitatem infirmitatum, vel iudices secularium causarum. Diversa igitur iudicia, qui boni sunt et recti, pensant et tractant quomodo recte judicent inter miseros et divites, inter causam et causam. Quanto magis igitur, o sacerdotes Dei, diversa medicamenta animarum invisibiffum hominibus pensare et tractare oporteat, ne per stultum medicum vulnera animarum fiant pejora, propheta dicente: *Computruerunt et deterioraverunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ*. O stulte medice, noli decipere animam tuam et illius, ne duplicem pœnam accipias vel septupla vel millena. Audi Christum dicentem: *Si cæcus cæcum duxerit, ambo cadent in foveam*. Si tu non cogitas iudicium meum, alter homo non audit neque videt, qui me iudicet. O non intelligis quia Deus iudex justus et fortis videt et audit, et in palam abscondita deducit et reddit se-